

«Ρήματα της αρχαίας ελληνικής που συντάσσονται με γενική»

Παξιμαδάκη Ειρήνη

Φιλολόγος, ΓΕΛ Κάτω Μηλιάς Πιερίας
eirinipax@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Το παρόν σενάριο επιδιώκει τη διερευνητική μάθηση και βασίζεται στις αρχές της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας. Η διδακτική μέθοδος που χρησιμοποιείται είναι η επαγωγική: οι μαθητές οδηγούνται από το παραδειγματικό υλικό που εντοπίζουν οι ίδιοι στη διατύπωση γενικών κανόνων για τη σημασία των συγκεκριμένων ρημάτων που μελετούν. Οι μαθητές δουλεύουν σε ομάδες, εντός των οποίων μπορούν να αναλάβουν συγκεκριμένους ρόλους, ενώ η συνδρομή του διδάσκοντα είναι μόνο καθοδηγητική. Χωρίζονται σε 5 ομάδες των 5 ατόμων. Καλούνται να εντοπίσουν στο ηλεκτρονικό σώμα αρχαιοελληνικών κειμένων της «Πύλης για την ελληνική γλώσσα» συγκεκριμένα ρήματα που συντάσσονται με γενική. Με βάση τα αποτελέσματα της αναζήτησής τους και αξιοποιώντας και τις αντίστοιχες μεταφράσεις των κειμένων που υπάρχουν στην Πύλη, θα προσπαθήσουν να προχωρήσουν σε γενικεύσεις και να καταλήξουν επαγωγικά σε διαπιστώσεις για τις κατηγορίες των ρημάτων που παίρνουν αντικείμενο σε γενική.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: αρχαία ελληνική γλώσσα, επαγωγική μέθοδος, ομαδοσυνεργατική διδασκαλία

ΛΕΞΟΝΕΣ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

- 1. Τίτλος διδακτικού σεναρίου:** «Ρήματα της αρχαίας ελληνικής που συντάσσονται με γενική». Ένας εναλλακτικό τρόπος διδασκαλίας συντακτικών φαινομένων της αρχαίας ελληνικής.
- 2. Εκτιμώμενη διάρκεια διδακτικού σεναρίου:** 3 διδακτικές ώρες
- 3. Ένταξη του διδακτικού σεναρίου στο πρόγραμμα σπουδών/προσπαιτούμενες γνώσεις**
Αρχαία ελληνική γλώσσα - συντακτικό
- 4. Σκοποί και στόχοι του διδακτικού σεναρίου**

Στόχος του συγκεκριμένου σεναρίου είναι να προτείνει έναν πιο επαγωγικό τρόπο διδασκαλίας του αρχαιοελληνικού συντακτικού, υπολογίζοντας περισσότερο στην ερευνητική περιέργεια των μαθητών και λιγότερο στην καθοδήγηση του διδάσκοντα. Αυτό μπορεί άνετα να επιτευχθεί με την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδασκαλία των αρχαίων ελληνικών. Ειδικότερα, η αναζήτηση σε αρχαιοελληνικά σώματα κειμένων επιτρέπει στο διδάσκοντα να

αντιστρέψει τη συνήθη γνωστική διαδικασία και αντί να προσφέρει έτοιμες γενικεύσεις και κανόνες στους μαθητές, να τους ζητήσει να διατυπώσουν οι ίδιοι αυτούς τους κανόνες, χρησιμοποιώντας παραδειγματικό υλικό, το οποίο εύκολα μπορούν να αντλήσουν από ένα σώμα κειμένων, όπως ο Συμφραστικός Πίνακας Λέξεων για κείμενα της αττικής πεζογραφίας, που υπάρχει στο περιβάλλον της «Πύλης για την ελληνική γλώσσα».

A) Οι ειδικότεροι γνωστικοί στόχοι του συγκεκριμένου σεναρίου είναι οι εξής:

Να εξοικειωθούν με τη διερευνητική μάθηση και την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία.

Να κατανοήσουν οι μαθητές τη διαφορετική σύνταξη συγκεκριμένων κατηγοριών ρημάτων ανάλογα με τη σημασία τους.

Να αντιληφθούν ότι οι συντακτικοί κανόνες της αρχαίας ελληνικής δεν είναι αυθαίρετοι, αλλά συνάγονται επαγωγικά από παρατηρήσεις στα ίδια τα αρχαιοελληνικά κείμενα.

Να προβληματιστούν σχετικά με τον τρόπο μετάφρασης συγκεκριμένων συντακτικών δομών της αρχαίας ελληνικής.

B) Στόχοι σχετικοί με τις Τ.Π.Ε:

Να γνωρίσουν οι μαθητές τις δυνατότητες που τους προσφέρουν ανοιχτά αρχαιογνωστικά περιβάλλοντα, όπως η «Πύλη για την ελληνική γλώσσα».

Να μάθουν, στο πλαίσιο του νέου, ψηφιακού γραμματισμού, να αξιοποιούν στη μελέτη τους ηλεκτρονικά εργαλεία, όπως τα σώματα κειμένων και οι συμφραστικοί πίνακες λέξεων.

Να εξασκηθούν στη χρήση του επεξεργαστή κειμένου.

5. Οργάνωση της τάξης - Διδακτικό συμβόλαιο - Χρήση Η.Υ. και γενικά ψηφιακών μέσων για το διδακτικό σενάριο

Οι μαθητές χωρίζονται σε 5 ομάδες των 5 ατόμων. Κάθε ομάδα χρησιμοποιεί έναν ηλεκτρονικό υπολογιστή.

Μέσα διδασκαλίας-υλικά-προϋποθέσεις:

Εργαστήριο πληροφορικής, internet browser (φυλλομετρητής ιστού), επεξεργαστής κειμένου.

6. Περιγραφή και αιτιολόγηση του διδακτικού σεναρίου

A. Το παρόν σενάριο επιδιώκει τη διερευνητική μάθηση και βασίζεται στις αρχές της ομαδοσυνεργατικής διδασκαλίας. Η διδακτική μέθοδος που χρησιμοποιείται είναι η επαγωγική: οι μαθητές οδηγούνται από το παραδειγματικό υλικό που εντοπίζουν οι ίδιοι στη διατύπωση γενικών κανόνων για τη σημασία των συγκεκριμένων ρημάτων που μελετούν. Οι μαθητές δουλεύουν σε ομάδες, εντός των οποίων μπορούν να αναλάβουν συγκεκριμένους ρόλους, ενώ η συνδρομή του διδάσκοντα είναι μόνο καθοδηγητική.

B. Αναλυτική περιγραφή της πορείας του σεναρίου:

A' φάση (1^η διδακτική ώρα)

Για να εφαρμοστεί το παρόν σενάριο είναι απαραίτητη η προϋπόθεση να γνωρίζουν οι μαθητές το περιβάλλον της Πύλης της Ελληνικής γλώσσας. Γι' αυτό πρέπει να προηγηθεί μια ξενάγηση στην ιστοσελίδα και παρουσίαση των βασικών εργαλείων της. Επειδή οι μαθητές δεν είναι εξοικειωμένοι με τον

Συμφραστικό Πίνακα, ο διδάσκων θα πρέπει να τους εξηγήσει τον τρόπο με τον οποίο θα αναζητήσουν τις λέξεις που τους ενδιαφέρουν. Οι μαθητές θα πρέπει να κατανοήσουν ότι, για να εντοπίσουν τα παραδείγματά τους, θα χρειαστεί ίσως να κάνουν αναζητήσεις όχι μόνο με το ενεστωτικό θέμα π.χ. "τυγχαν", αλλά και με το θέμα των άλλων χρόνων, π.χ. "τυχ" κλπ. Σε αυτό θα πρέπει να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους για το σχηματισμό των χρόνων και των εγκλίσεων των ρημάτων της αρχαίας ελληνικής.

B' φάση (2^η και 3^η διδακτική ώρα)

Οι μαθητές χωρίζονται σε 5 ομάδες των 5 ατόμων.

Οι μαθητές της ομάδας Α' πρέπει να επισκεφθούν την [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) και ακολουθώντας την εξής πορεία: Αρχαία ελληνική → Εργαλεία → Σώματα Κειμένων → Συμφραστικός Πίνακας λέξεων του ανθολογίου της αττικής πεζογραφίας, να αναζητήσουν στο Συμφραστικό Πίνακα το ρήμα *μέμνημαι*. Αφού εντοπίσουν ένα (1) παράδειγμα όπου το μέμνημαι (σε οποιονδήποτε ρηματικό τύπο και σε οποιοδήποτε θέμα) συντάσσεται με αντικείμενο σε πτώση γενική, με κλικ πάνω στα ονόματα των συγγραφέων που βρίσκονται στα αριστερά των αποσπασμάτων των κειμένων θα μεταβούν στα κείμενα και θα μελετήσουν τις φράσεις που είναι τονισμένες με μπλε. Ανοίγοντας τις μεταφράσεις στο πάνω μέρος της σελίδας, θα καταγράψουν στο φύλλο εργασίας, το οποίο τους έχει δοθεί σε ηλεκτρονική μορφή, τις φράσεις και τη μετάφρασή τους (με αντιγραφή και επικόλληση).

Ακλουθούν την ίδια διαδικασία και για τα ρήματα: *άμνημονῶ, κήδομαι, ἐπιμελοῦμαι, ἀμελῶ, ὀλιγωρῶ*.

Αφού μελετήσουν τα ευρήματά τους, θα συμπληρώσουν στην παρακάτω διαπίστωση: με γενική συντάσσονται τα ρήματα που σημαίνουν:

1. _____
2. _____
3. _____
4. _____

Οι μαθητές της ομάδας Β' πρέπει να επισκεφθούν την [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) και ακολουθώντας την εξής πορεία: Αρχαία ελληνική → Εργαλεία → Σώματα Κειμένων → Συμφραστικός Πίνακας λέξεων του ανθολογίου της αττικής πεζογραφίας, να αναζητήσουν στο Συμφραστικό Πίνακα το ρήμα *τυγχάνω*. Αφού εντοπίσουν ένα (1) παράδειγμα όπου το τυγχάνω (σε οποιονδήποτε ρηματικό τύπο και σε οποιοδήποτε θέμα) συντάσσεται με αντικείμενο σε πτώση γενική, με κλικ πάνω στα ονόματα των συγγραφέων που βρίσκονται στα αριστερά των αποσπασμάτων των κειμένων θα μεταβούν στα κείμενα και θα μελετήσουν τις φράσεις που είναι τονισμένες με μπλε. Ανοίγοντας τις μεταφράσεις στο πάνω μέρος της σελίδας, θα καταγράψουν στο φύλλο εργασίας, το οποίο τους έχει δοθεί σε ηλεκτρονική μορφή, τις φράσεις και τη μετάφρασή τους (με αντιγραφή και επικόλληση).

Ακλουθούν την ίδια διαδικασία και για τα ρήματα: *ἀποτυγχάνω, ἀπολαύω, ἀπέχω, ἀπαλλάττομαι, δέω*.

Αφού μελετήσουν τα ευρήματά τους, θα συμπληρώσουν στην παρακάτω διαπίστωση: με γενική συντάσσονται τα ρήματα που σημαίνουν:

1. 2. 3. 4

Οι μαθητές της ομάδας Γ' πρέπει να επισκεφθούν την [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) και ακολουθώντας την εξής πορεία: Αρχαία ελληνική→Εργαλεία → Σώματα Κειμένων → Συμφραστικός Πίνακας λέξεων του ανθολογίου της αττικής πεζογραφίας, να αναζητήσουν στο Συμφραστικό Πίνακα το ρήμα *κρατῶ*. Αφού εντοπίσουν ένα (1) παράδειγμα όπου το κρατῶ (σε οποιοδήποτε ρηματικό τύπο και σε οποιοδήποτε θέμα) συντάσσεται με αντικείμενο σε πτώση γενική, με κλικ πάνω στα ονόματα των συγγραφέων που βρίσκονται στα αριστερά των αποσπασμάτων των κειμένων θα μεταβούν στα κείμενα και θα μελετήσουν τις φράσεις που είναι τονισμένες με μπλε. Ανοίγοντας τις μεταφράσεις στο πάνω μέρος της σελίδας, θα καταγράψουν στο φύλλο εργασίας, το οποίο τους έχει δοθεί σε ηλεκτρονική μορφή, τις φράσεις και τη μετάφρασή τους (με αντιγραφή και επικόλληση).

Ακλουθούν την ίδια διαδικασία και για τα ρήματα: *βασιλεύω, ὑπερέχω, ἡγεμονεύω, διαφέρω, προέχω*.

Αφού μελετήσουν τα ευρήματά τους, θα συμπληρώσουν στην παρακάτω διαπίστωση: *με γενική συντάσσονται τα ρήματα που σημαίνουν:*

1. 2. 3. 4

Οι μαθητές της ομάδας Δ' πρέπει να επισκεφθούν την [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) και ακολουθώντας την εξής πορεία: Αρχαία ελληνική→Εργαλεία → Σώματα Κειμένων → Συμφραστικός Πίνακας λέξεων του ανθολογίου της αττικής πεζογραφίας, να αναζητήσουν στο Συμφραστικό Πίνακα το ρήμα *μετέχω*. Αφού εντοπίσουν ένα (1) παράδειγμα όπου το μετέχω (σε οποιοδήποτε ρηματικό τύπο και σε οποιοδήποτε θέμα) συντάσσεται με αντικείμενο σε πτώση γενική, με κλικ πάνω στα ονόματα των συγγραφέων που βρίσκονται στα αριστερά των αποσπασμάτων των κειμένων θα μεταβούν στα κείμενα και θα μελετήσουν τις φράσεις που είναι τονισμένες με μπλε. Ανοίγοντας τις μεταφράσεις στο πάνω μέρος της σελίδας, θα καταγράψουν στο φύλλο εργασίας, το οποίο τους έχει δοθεί σε ηλεκτρονική μορφή, τις φράσεις και τη μετάφρασή τους (με αντιγραφή και επικόλληση).

Ακλουθούν την ίδια διαδικασία και για τα ρήματα: *κοινωνῶ, ἀκούω, πυνθάνομαι, γεύομαι, ἀκροῶμαι*.

Αφού μελετήσουν τα ευρήματά τους, θα συμπληρώσουν στην παρακάτω διαπίστωση: *με γενική συντάσσονται τα ρήματα που σημαίνουν:*

1. 2. 3. 4

Οι μαθητές της ομάδας Ε' πρέπει να επισκεφθούν την [Πύλη για την Ελληνική Γλώσσα](#) και ακολουθώντας την εξής πορεία: Αρχαία ελληνική → Εργαλεία → Σώματα Κειμένων → Συμφραστικός Πίνακας λέξεων του ανθολογίου της αττικής πεζογραφίας, να αναζητήσουν στο Συμφραστικό Πίνακα το ρήμα *ἐπιθυμῶ*. Αφού εντοπίσουν ένα (1) παράδειγμα όπου το ἐπιθυμῶ (σε οποιοδήποτε ρηματικό

Οὐκ ἤσθάνοντο τῶν πολεμίων προσιόντων.

Δεῖ τὸν ἄρχοντα τῶν ἀρχομένων διαφέρειν.

Τῶν ἀπόντων φίλων μέμνησο πρὸς τοὺς παρόντας.

Δεόμεθα ὑμῶν μετ' εὐμενείας ἀκροάσασθαι τῶν λεγομένων.

Ἄνθρω φιλότιμος ἐθέλει αἰσχροῦν κερδῶν ἀπέχεσθαι.

Ἐπιστήμη χωριζομένη ἀρετῆς πανουργία φαίνεται.

7. Φύλλα Εργασίας

Τα φύλλα εργασίας βρίσκονται στον παρακάτω σύνδεσμο

<https://docs.google.com/viewer?url=http%3A%2F%2Ffeirinipax.files.wordpress.com%2F2014%2F03%2Fcf81ceaecebcceb1cf84ceb1-cf84ceb7cf82-ceb1cf81cf87ceb1ceafceb1-ceb5cebbcebbceb7cebdceb9cebaseaecf82-cf80cebfcf85-cf83cf85cebdcf84ceac.pdf>

8. Προτάσεις για περαιτέρω δραστηριότητες – προτεινόμενες εργασίες - επέκταση

Το σενάριο θα μπορούσε να προσαρμοστεί και να επεκταθεί στη διδασκαλία της χρήσης και της δοτικής με τον ίδιο τρόπο. Μπορεί να εφαρμοστεί και στο γυμνάσιο και το λύκειο.

9. Βιβλιογραφία – Πηγές

www.greek-language.gr

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Γενικά αυτός ο τρόπος προσέγγισης των συντακτικών φαινομένων φαίνεται πιο ελκυστικός στους μαθητές. Με την εφαρμογή του επιτυγχάνονται δύο στόχοι: η εκμάθηση των συντακτικών φαινομένων και η γνωριμία των μαθητών με τον «θησαυρό» που κρύβει το ανοιχτό περιβάλλον της Πύλης για την Ελληνική Γλώσσα.